

Příručka pro hostitelské rodiny asijských studentů

© AFS Interkulturelle Begegnungen e.V., 2005
Z němčiny přeložil a upravil Jan Husák

Milé hostitelské rodiny,

Pozvali jste k sobě mladého člověka aby u Vás strávil rok plný neobvyklých zážitků a dali jste mu tak šanci poznat novou kulturu, ale zároveň i Vy projdete intenzivním „kurzem“ mezikulturního poznávání.

V poslední době se zvýšil podíl studentských výměn mezi Asií a evropskými zeměmi, což samozřejmě přispívá mezikulturnímu porozumění, ale nemá cenu si nalhávat, že přesně víme, jak to v asijských kulturách chodí. Přeci jen i americká mentalita je nám díky médiím mnohem blíže než právě asijská.

Touto příručkou se Vám pokusíme alespoň trochu umožnit nahlédnout do kultury Vašeho hoštěného studenta tak, jak by to trvalo přirozeným způsobem trochu déle. Pokusíme se otevřít otázky, které v asijsko-evropském dialogu často vyvstávají a někdy mohou být zdroji nepříjemných nedorozumění. Doufejme, že tuto příručku potřebovat nebudete, ale kdyby nastaly nějaké problémy, snad Vám bude trochu užitečná a Vy si následující rok i přesto budete moci prožít co nejpříjemněji.

Text byl sestavován hlavně podle zkušeností hoštěných i vysílaných studentů a jejich rodin. Při překladu do češtiny jsme se snažili být co nejpřesnější, co se týče asijských reálií, místní poměry jsou někdy vnímány spíše v evropském měřítku s přihlédnutím k českým specifikům.

Doufáme, že Vaše zkušenosti s asijskými studenty budou co nejpříjemnější, a kdybyste měli nějaké další postřehy, o které se s námi rádi podělíte a pomůžete tak i ostatním rodinám, budeme jen rádi.

„Díky těm různým rozdílům jsem zjistil, že mám Japonsko velmi rád. Když jsem byl v Japonsku, nevěděl jsem nic o jiných zemích, tedy neznal jsem žádné skutečné rozdíly a myslel jsem, že japonské věci jsou zcela normální. Ale teď znám mnoho rozdílů. Samozřejmě mám rád také svoji hostitelskou zemi, některé věci jsou zde mnohem lepší než v Japonsku.“

Masamune Iwasawa, Japonsko

Rozmanitost Asie

Asie zahrnuje různé kultury, etnické skupiny, náboženství a politické systémy. Také přímo v některých státech můžete narazit na četné rozmanitosti; v Indonésii jsou dokonce programem: „Bhinneka Tunggal Ika Bhinneka“ znamená „Jednota v rozmanitostech“ a je součástí státní filozofie. Tomu odpovídají různé kulturní přirozenosti hostitelských studentů, kteří k nám přicházejí z Japonska, Thajska, Číny, Hongkongu, Malajsie či Indonésie. Ale dají se vystopovat také určité „typické“ asijské vlastnosti a hodnoty, které se od těch evropských značně odlišují.

Vzájemně komunikovat

Zkušenosti bývalých hostitelských rodin ukazují, že právě s těmito odlišnými hodnotami se setkáváme v komunikaci s Asiaty naprosto běžně.

Podařená komunikace není jen otázkou společné řeči. Řeč je podporována mimikou a gestikulací. Kulturně specifické zvyklosti určují, za jakých okolností a jakým způsobem se o daném tématu hovoří. Setkají-li se dva druhy komunikačních návyků, může dojít k nedorozuměním, dokonce, i když se oba mluvčí domlouvají jedním jazykem.

Základním rozdílem mezi komunikačními postoji Asiatů a Evropanů je, že Evropané jdou zpravidla přímo k problému. Chceme-li prezentovat určité informace, něco kritizovat, nebo jen mluvit na dané téma, děje se tak bez jakýchkoliv okolků a jde se přímo k věci. Jasně otázky požadují jasné odpovědi, pochvala i kritika jsou adresovány přímo osobě, na kterou se vztahují. Vše ostatní se bere jako nedostatečná otevřenost, či „chození kolem horké kaše“.

U nás tak oblíbená forma bezprostřední a přímé konfrontace (v západních zemích Evropy je to mnohem markantnější než u nás, pozn. překladu) partnerů vedoucích dialog, kdy každý vyjadřuje své připomínky, přání, kritiku a mínění, je prakticky ve všech asijských zemích naprostým tabu. Mluví se mnohem více nepřímě, ale díky zaběhlým principům se také dorozumí velmi dobře.

Co si představit pod pojmem „nepřímá komunikace“?

Dříve, než se prezentuje prosba či vlastní stanovisko, je velmi dbáno na to, aby se vystihl ten správný moment a odpovídající atmosféra pro daný rozhovor. Toho se dosahuje zjištěním stavu partnera, informováním se o jeho náladě, či se začne mluvit o nedůležitých věcech. Nedostaví-li se žádaná příjemná atmosféra, raději se mlčí a téma hovoru se ponechá na jindy. Na rozdíl od Evropanů nepociťují Asiaté za nutné či nepříjemné, když nevyslovené věci „plavou kolem“.

Namísto toho jsou z asijského pohledu kvapně vyřčené věci nevratné a vedou k mnohem nepříjemnějším situacím. Asiaté se raději důsledně konfliktů vyvarují nebo nechají zasáhnout třetí osobu, která ho buď vyřeší, nebo zmírní tak, aby došlo k obecnému souznění. K tomu se hodí právě kontaktní osoby, které jsou vyškoleny, a tak mohou mnohdy vyřešit problém lépe, než kdokoliv jiný.

Někdy je také velmi oblíbené „vynesení“ problému, či jeho překousnutí, zvláště když je čas soužití jasně stanoven, jako je tomu u ročních výměn.

Nepřímou komunikací se také může rozumět nepřistoupení na žádosti protějšku, hrané přeslechnutí, či jednoduše změna tématu. V asijském kulturním prostoru je tak hovořícímu hned naprosto jasné, že dané téma je jeho partnerovi nepříjemné, že „uhodil hřebíček na hlavičku“ a došel k jádru problému, nebo je téma jinak nevhodné. To ale neznamená, že by od svého partnera neobdržel žádnou reakci. Ten bude reagovat buď konkrétním řešením, protínávrhem, nebo možná také vůbec ne, což bude signalizovat konflikt, či odmítnutí nabídky.

V takovém rozhovoru ale také nemusí na žádané téma diskutovat či vyjádřit své stanovisko vůbec.

Komentář ze setkání host. rodin asijských studentů k tématu konflikty:

Asijská studenta se jak doma, tak při pobytu v zahraničí řídí základním pravidlem, důležitým v celé jejich kultuře, a to vyhnout se konfliktu. Při pobytu v nové zemi je tato tendence ještě zesílena. Proto se obvyklý úsměv může objevit i na zcela nepatřičném místě. Je v tu chvíli spíše signálem nejistoty, napětí, neschopnosti na situaci zareagovat jiným způsobem. Tyto problémy jsou tedy především z počátku pobytu zcela běžné.

Účinná strategie: *důležitá je v tomto ohledu trpělivost, snaha vždy klidně i opakovaně se studenta ptát, ujasnit si, co jasné není. Více otevřenosti lze očekávat od studenta v době, kdy se v rodině začne cítit už více adaptovaný, když po naší dlouhodobé trpělivé práci opravdu získá pocit, že je doma a vítaný (nikoliv privilegovaný host).*

Typickým příkladem rovněž je, že Asiaté zřídka říkají NE, ačkoliv ve skutečnosti NE myslí. Jasné odmítnutí má v Asii nádech neslušného chování, drzosti a může partnera urazit, neboť ho jakoby osočuje, jak si jen takovou nabídku mohl dovolit. Z toho důvodu se jasnému NE snaží Asiaté vyvarovat. Místo toho používají MOŽNÁ, různé výmluvy, nebo vyjadřují jen málo nadšení s nadějí, že si partner všimne, co je ve skutečnosti myšleno.

„Začátky samozřejmě nebyly lehké. Aniž bych to věděl, udělal jsem mnoho chyb. Například, když jsem něco přesně nevěděl, řekl jsem „maybe“. V Číně toto slovo používáme pořád. Znamená „No jo (možná máš pravdu, ale...)“. Pro nás je to zdvořilé. Ale moje hostitelská máma a brácha se mi pořád smějí, a přezdívali mi „Mr. Maybe“.“

Sun Moyuan, Čína

Komentář ze setkání host. rodin asijských studentů na téma ano x ne:

V Thajsku je slušností odpovědět na nabídku „ne“. I samotní Thajci mezi sebou (mimo blízké příbuzné) hrají tuto „hru“ a nabídku po odpovědi ne, znovu opakují, někdy i dvakrát. Teprve potom je slušností odpovědět ANO.

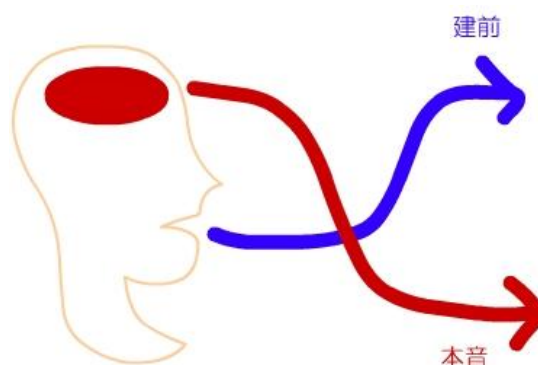
Účinná strategie: opakovat svou nabídku několikrát, nevzdávat se po prvním odmítnutí, neboť víme, že není opravdu odmítnutím, ale jen automatickou reakcí, která je v jiné kultuře považována za slušnou. Zároveň je určité dobré a vhodné vysvětlovat, že v naší kultuře tato zdvořilostní reakce není nutná. I tak je třeba ale počítat s tím, že studentům potrvá dlouho, než si na tuto odlišnost zvyknou.

Co vězí za tímto přístupem?

Co si vykládáme jako neupřímné či vyhýbavé jednání, často v Asii značí vysokou úroveň slušnosti a respektu. Platí „zachovat si tvář“ a nenabourávat zaběhlou sociální hierarchii.

Sociální hierarchie hraje v Asii velkou roli - hlavně udržuje žádaný pořádek ve společnosti. Každý jednotlivec je vnímán jako část celku a tím si také získává svůj společenský status – přijímá přiměřenou pozici a podle té se také chová. V některých asijských jazycích se toho docílí také např. pomocí různých druhů oslovení (obzvláště thajština). Dle oslovení je hned jasné, jestli je daná osoba straší, mladší, či se mu dostává zvláštního respektu plynoucího z jeho postavení. Např. v Thajsku jsou takovými mniši a učitelé. V Japonsku používají dokonce i spolužáci mezi sebou rozdílná oslovení, dle věku svého protějšku.

„Zachovat tvář“ znamená také mimo jiné nevypadnout z role, kterou jedinec přijme, nebo role neměnit a nezpochybňovat. Nenechat se vyvést z klidu k tomu neodmyslitelně patří, neboť kdo ukazuje své pocity, je považován za nezralého, za „dítě“, a ztrácí tak na vážnosti. Zrovna tak to ale znamená zachovávat tvář ostatních a ty tak například nekritizovat, což může způsobit kompromitaci a dokonce i útok na osobnost jednotlivce.

Přímá komunikace, jak je vnímána u nás, zohledňuje jen dosti omezeně pozici mluvčího. Při věcných debatách může každý vyjádřit své mínění, a to i bez ohledu na svoji pozici. Nepociťujeme také obecně jiný názor či kritiku za osobní útok, či snižování svého společenského statutu.

To může samozřejmě vést k naprosto odlišnému vnímání komunikace:

Jedna čínská výměnná studentka, která byla na programu v Německu, vypravovala, jak trpěla politickými diskusemi. Cítila se osobně napadena, když byla její země kritizována a zároveň si připadala jako zrádce, protože pozorovala, že se svými jazykovými a dějepisnými znalostmi nemůže dost dobře vyjádřit, co cítí. Měla proto pocit, že jí její hostitelská rodina má kvůli tomu všemu méně ráda a byla hluboce dotčena a překvapena, když ji objali, utěšovali a ujišťovali, že ji nezávisle na jejich

názorech a původu mají rádi. A to ne v roli výměnné studentky a zástupkyně své země, ale jako člověka.

Komunikace beze slov (nonverbální)

Postoj ke slovní komunikaci se od toho našeho také liší: člověk není hodnocen podle toho, co řekne, ale co vykoná. Kvůli tomu by neměla být slovní komunikace tak vysoce ceněná. „Řeč končí tam, kde se něco ví; co se ví, nemůže být nikdy dobře vyjádřeno pomocí řeči“ (Zhuangzi). Mizivý význam řeči vidíme v čínské filozofii i v hodnocení lidského chování. Dobrý řečník ještě neznamena dobrý člověk, spíše naopak. Lao'ci říká: „Důvěryhodná slova nejsou hezká, hezká slova nejsou důvěryhodná. Kdo je dobrý, nepře se, kdo se pře, není dobrý“.

Obzvláště v Japonsku je „ideálním stavem“ komunikace beze slov. To znamená, že je mnohem lepší, když se nemusí nic říkat a partner intuitivně vycítí nálady a pocity. „Příliš mnoho“ mluvit vede často k nesnázím a je to vnímáno jako zbytečné.

Asiatům by mělo být jasné, že komunikace v Evropě probíhá jinak, přesto se ale studenti často intuitivně snaží nastolit toto „příjemné prostředí“.

Co to znamená pro výměnný rok?

Můžete a měli byste od svého studenta očekávat, že pozná náš způsob vyjadřování a s ním související hodnoty naší společnosti a podle nich se také zařídí. Podporujte ho, aby mluvil o svých denních aktivitách a dojmech. Ptejte se pravidelně na konkrétní otázky, na které se dá odpovědět i s malou slovní zásobou. To nerozvíjí pouze jazykové znalosti, ale také ukazuje, co od svého hoštěného dítěte očekáváte, co se komunikace týče.

Když cítíte silnou zdrženlivost ze strany studenta, dejte mu najevo a ujistěte ho, že máte zájem na větší výměně, že je pro Vás důležité poznat Vašeho nového člena rodiny i tímto způsobem.

Toto je velmi důležitým krokem k učení (poznávání) studenta, neboť s tímto bude konfrontován v každém úseku svého života u nás. Většina studentů po krátké době pochopí, jak důležitá je otevřenost a důvěra v naší společnosti. Ocení to zejména, když poznají, jak blízko a jak moc si navzájem důvěřují členové rodiny, kamarádi, učitelé atd. a jaká přátelství díky tomu mohou vzniknout.

Vztahy v rodině

Orientace na rodinu je pro Asii typická. Rodina je nejdůležitější skupinou, ve které se spolu každý s každým snaží vycházet co nejlépe a chovají se k sobě s největší péčí. Slovo rodičů platí, prarodiče jsou láskyplně a s respektem opečovávaní, starší sourozenci se starají o mladší. Tento ideál rodiny je v asijských kulturách stále ještě velmi zakořeněn. Ale i v asijských společnostech nastává v poslední době veliký vývoj a změny. Přibývá rodin s jedním dítětem, obzvláště ve městech, odkud většinou pochází také účastníci AFS programu. Rodiny s jedním dítětem často zaměřují veškerou svou pozornost na dítě a to tak díky tomu poznává hodnoty své společnosti až se vstupem do dospělosti. S tím souvisí, že se i se svojí odpovědností vůči společnosti a rodině seznamují mnohem později.

Péče, která se dá vyzorovat v asijských rodinách, jde většinou ruku v ruce s jasným rozdělením rolí. Každý rodinný člen má svá práva, povinnosti a určitý status. To také znamená, že se méně diskutuje mezi dětmi a rodiči, že starší sourozenci se starají o mladší, ale zároveň, že mladší je budou poslouchat.

V jedné hostitelské rodině si děti stěžovaly, že se jejich starší bratr z Číny chová jako „šéf“. Ten se však jen snažil dostat své roli staršího sourozence. K tomu se samozřejmě přidalo také to, že jako Číňan zná soužití se sourozenci už jen z knížek a filmů, protože v Číně mohla od 70. let až donedávna mít každá rodina pouze jedno dítě. Jedna japonská studentka nemohla vyjít se svými mladšími sourozenci, protože ty ji jen tahali za nos a dělali si z ní legraci a ona nebyla schopná se v jejich prostředí prosadit. Mladší sourozenci v Japonsku by si k ní takové chování nedovolili. Stejně tak se může stát, že thajský student nemusí vycházet se svými staršími sourozenci, protože od nich očekává více péče a připadá si, že je trochu na druhé koleji, že jej neakceptovali.

Komentář ze setkání host. rodin asijských studentů:

Nelze asi všechny problémy zobecnit, ale pro názornost, jaké kořeny mohou problémy mít, uvádíme jeden příklad, kdy se thajská studentka nemohla snést se svou mladší hostitelskou sestrou a to jí samozřejmě velmi znesnadňovalo celkovou adaptaci v rodině. V thajské kultuře, a tedy i v rodinách je patrná velká míra hierarchie. Bývá pravidlem, že mladší sourozenec by měl respektovat autoritu sourozence staršího, prakticky nemá právo jej sám od sebe ani oslovit. V našem příkladě přesně toto pravidlo bylo pro thajskou studentku nezvykle narušeno a nedokázala si s tím poradit. Mladší sestra měla poměrně přirozenou tendenci ji vysvětlovat, jak to v rodině funguje, co má a co nemá dělat. To byl kámen úrazu, neboť studentka si takové jednání nechtěla nechat líbit. Problém se podařilo vyřešit trpělivým vysvětlováním kulturních rozdílů a snahou vymezit jasná pravidla mezi oběma dívkami.

Účinná strategie: pokud se dostanete do situace, že si nebudete vědět rady, obraťte se na podpůrnou síť AFS – vaši kontaktní osobu, kancelář AFS.

Ačkoliv se to na první pohled může zdát být proti řeči, i přes silné vazby asijských rodin vypadá vztah mezi dětmi a rodiči spíše zdrženlivě a ne tolik otevřený a důvěrný jako v evropských zemích (opět platí, že východní země v Evropě jsou v tomto asijským rodinám podobnější, pozn. překladu). Právě díky jasnému rozdělení rolí a silnému respektu starších se konfliktům a diskusím Asiaté vyhýbají.

To se děje například tak, že děti s rodiči sdílí mnohem méně osobních záležitostí, respektive k tomu mají jinou osobu. Proto se v Asii třeba nazírá na kamarádství dvou mladých lidí spíše skrze prsty a tato přátelství bývají také často před rodiči

zamlčována. Nebo když mladistvý očekává, že mu něco nebude dovoleno, vůbec se neptá a raději řekne jen „poloviční pravdu“, aby neriskoval zákaz.

Právě v současné generaci asijské mládeže je vidět vývoj společenských hodnot obzvláště zřetelně. Děti mají často pocit, že rodiče nemohou pochopit jejich přání a starosti, a proto se uchylují k různým řešením, viz výše. (země bývalého východního bloku prošly, či stále ještě procházejí podobným vývojem hodnot, ale zdaleka to není tak rapidní jako v asijských kulturách, pozn. překladu)

Upřímnost a důvěra jsou pojmy, které v naší společnosti charakterizují dobré rodinné soužití. Když se chce výměnný student vyvarovat konfliktů a vypráví jen poloviční pravdu, či vysloveně lže, cítí se rodina uražena a napadena.

Když zjistíte, že student například vypráví, že byl na školní akci a přitom byl někde se svými kamarády, dejte mu najevo, že by měl vyjadřovat věci otevřeně. Vysvětlete mu, jak to chodí s Vašimi dětmi – co smějí a jaké informace očekáváte, že Vám o tom sdělí. Smí přenocovat u přátel? A kdy Vás o tom mají informovat? Mohou přenocovat jen u přátel, které znáte Vy osobně? Jaká kritéria platí u výměnných studentů?

Komentář ze setkání host. rodin asijských studentů k tématu večerní čas doma:

Studenti jsou rodinám obvykle vděční, že jim poskytují bydlení a stravu, uvědomují si investice rodiny a nechtějí rodinu více obtěžovat. Pokud tedy po večeři odejdou do pokoje a během večera již nepřijdou, ani když se po celém dni celá rodina shromáždí, je častým důvodem to, že se bojí, aby nenarušili nějakou aktivitu rodiny, která jim nepřísluší.

Účinná strategie: Pokud student tráví příliš času v pokoji, nebojte se za ním přijít a říci, že si přejete, aby večer trávil s rodinou, popř. rovnou nabídněte společnou aktivitu (sledování zpráv s následným rozhovorem, deskové hry, apod.). Vysvětlete, že nechcete, aby byl ve vaší rodině jen hostem a nocležníkem, ale jejím plnohodnotným členem, což pro nás znamená trávit čas společnými aktivitami. Vhodné je taky omezit časově studentův pobyt na internetu – např. na jednu hodinu denně.

Ve Vaší rodině...

Jako u téma komunikace jde i zde o to, učit se od sebe a vysvětlit, jak jsou rozděleny role ve Vaší rodině. Studenti získají jistotu, když budou vědět, jaká jsou jejich práva a povinnosti v kruhu rodiny. Sdělte jim, co od nich, ale i od ostatních členů rodiny očekáváte.

Popovídejte si také o tom, jak a kdy může hostitelský student opouštět dům, kdy se má domů vracet, že může mít kamarády a s nimi chodit ven, ale že dbáte také na to, s kým a kde je.

Tak se také studenti naučí, že kýžená svoboda evropských mladistvých neznamená, že se o ně nikdo nestará, ale že i oni mají své hranice odpovídající hodnotám naší společnosti. Pro mnohé asijské studenty je významná zkušenost, když jsou ve své hostitelské rodině vnímáni jako vlastní děti a stejně se s nimi také jedná, nezávisle na jejich původu a výkonech.

Komentář ze setkání host. rodin asijských studentů k tématu domácí práce:

Může se snadno stát, že váš student nebyl zvyklý s ničím pomáhat ani doma. Buď se mu rodiče snaží poskytovat servis takový, aby se mohl plně věnovat jen studiu, nebo měli doma služku, která se o podobné věci starala. Mytí nádobí, vysávání, vše pro něj tedy může být nové a nezvyklé.

Účinná strategie: Hned od začátku studentovi jasně přidejte jeho povinnosti, pomozte mu z počátku, vysvětlete, kde najde vše potřebné. Pokud vidíte, že úkol nesplnil, jak jste se dohodli, nebojte se mu to připomenout a na jeho splnění trvat, stejně jako byste to udělali s vlastními dětmi.

Škola

Škola zabírá asijským studentům větší část dne než u nás. Vzdělání je v těchto zemích hlavní cestou za ekonomicky zajištěným životem a s tím spojeným společenským postavením. Poněvadž je vzdělání zároveň těžce získatelné, je na asijské studenty vyvíjen velký tlak.

Školní den začíná v Asii brzy ráno a končí nejdříve odpoledne nebo brzy večer. Třídy se 60 studenty nejsou výjimkou. Frontální výuka je nejčastější metodou. Při zkoušení se dbá hlavně na faktografické údaje, obdobně jako v ČR. Komunikační výuka, debaty a podobně jsou v Asii ještě méně obvyklé než u nás. Školní výkony určují životní dráhu jednotlivce mnohem více než u nás. Do značné míry ovlivňují také samu osobnost studenta. V partnerských asijských zemích AFS se studenti vybírají pro výměnný rok také dle prospěchu.

Vypadá to tak, že výměnný student z Asie nebude mít alespoň žádné problémy se školou, ale v potaz se musí samozřejmě vzít jazykové bariéry a také přece jen trochu jiný systém školství, na který si studenti musí zvyknout.

Jeden čínský student například vyprávěl, jak byl frustrován tím, že ve škole většinu času proseděl, aniž by pochopil danou látku. Rozhodl se tedy učení věnovat i více svého volného času. Ale výsledky se nedostavovaly. To pro něj samozřejmě jako pro žáka čínské elitní školy, který touží po vzdělání a usiluje po něm, nebylo lehké a tak se začalo stávat, že začal chodit za školu. Tím se problémy ještě nabalily.

„Když celý den nevím, co se děje, je velice těžké vydržet se koncentrovat a nevypadat unuděně. V Hong Kongu jsem jsem chodila spát v 1 hodinu, teď ale chodím spát už v deset.“

Ingrid Ngai Sze Wun, Hongkong

Jiní studenti zdejší školu vůbec neberou vážně, jsou demotivovaní a prakticky se neučí. To by se dalo vysvětlit tím, že studenti se přece jen nikde na světě v některých věcech tolik neliší. Když povolí školní tlak, povolí i oni sami.

Jistě je to u mnoha ostatních asijských studentů podobné. Když se jejich školní výkony tolik neposuzují, klesá jim také jejich výkonnost. Když klesá výkonnost, klesá i sebevědomí, které čerpá právě z oněch úspěchů, a studenti se tak často cítí frustrovaní.

Konfrontace s jiným školním systémem a způsobem hodnocení je neoddělitelnou součástí AFS zkušenosti a studenti se s ní musí vypořádat. V nejlepším případě vede toto vypořádání se k tomu, že studenti se motivují, zvyknou si na novou situaci a naučí se postavit těžkostem a výzvam čelem, což jim samozřejmě pomůže i nadále v životě.

Aby pocit frustrace a nudy nebyl tak veliký, může pomoci si se studentem o tom promluvit. Jak vnímá výuku a jak moc ji rozumí. Když není schopnost porozumět výuce nijak velká, dá se uvažovat o tom, jak využít času ve volných či náročných hodinách k jazykovému vzdělávání. Student se může zapojit také prezentací vlastní

země a kultury, svými dosavadními zážitky z výměny. Motivujte studenty v oblastech, které jim jdou a baví je, je to lepší, než čekat, že se vše v krátkém čase urovná.

Komentář ze setkání host. rodin asijských studentů k tématu čeština:

Asi nemá smysl popisovat rozdílnosti mezi češtinou a thajštinou nebo japonštinou. Studenti vědí, že součástí programu je učit se česky, jazyk je chápán jako součást kultury, bez níž není dobře možné mezi příslušníky kultury proniknout.

Účinná strategie: Taktika, která se již několikrát osvědčila, spočívá v tom, že studentovi řeknete co nejdříve po začátku programu, že do tří-čtyř měsíců (od ledna) už se s ním budete bavit pouze česky. To je nutné průběžně připomínat (ještě máš dva měsíce, měsíc,...) a limit potom opravdu dodržet, na anglické otázky nereagujte a na studenta mluvíte jen česky. Tato taktika se ukázala být výbornou motivací ke studiu! Student ovšem musí vidět, že své prohlášení opravdu dodržíte.

Volný čas

Mladí lidé z Asie nejsou zvyklí si sami organizovat volný čas. Již od útlého dětství jsou jejich dny strukturovány někým jiným – školou, školou a dalšími aktivitami, ke kterým jsou vedeni rodiči. Mají-li kamarády, jsou většinou spojeni s těmito aktivitami. Samostatné rozhodnutí, jak naložit s volným časem, který u nás díky ne tak náročnému systému školství máme, často přeceňují, zejména na začátku pobytu.

„Mám tady mnoho času. Nejdříve jsem myslel, že je to dobré, že toho mohu mnoho dělat. Hraji fotbal a basketbal, ale mám stále mnoho volného času a proto hraji často na počítači. To není dobré, jen si hrát a neučit se jazyk. Co si počít s tolik časem?“

Dian Yu, Čína

Tady může rodina hodně pomoci, když se studentem popřemýšlí, jak uspořádat jeho zájmy a ulehčit mu tak těžké začátky, kdy studenti nelehko získávají kamarády. Nejlépe studenta prvně doprovodte Vy či jeho sourozenci, aby se to naučil lépe zvládat sám.

Když plánujete společné aktivity, dělejte jen věci, které Vás baví. Nemusíte se cítit zavázáni přizpůsobovat svoji činnost jiné kultuře. Nechte studenta jednoduše se začlenit do Vašeho rodinného programu.

Zpočátku je lepší, když předkládáte vlastní návrhy, později, až se student zažije, projeví svá přání určitě sám. Na začátku mu připadá neslušné předkládat své „požadavky“.

Komentář ze setkání host. rodin asijských studentů k tématu koníčky:

V Thajsku jsou studenti zvyklí trávit většinu dne ve škole. Po vyučování organizuje volnočasové aktivity škola, studenti se jich automaticky účastní, často tráví čas ve škole také společným psaním domácích úkolů a přípravou na další vyučovací den. Studenti jsou zde tedy překvapeni zjištěním, že o volný čas se jim škola nepostará a neboť nejsou zvyklí s ním sami umět zacházet, obvykle nemají představu, co si najednou s nabytou volností počít.

Účinná strategie: studenti potřebují hodně podpořit v hledání svých zájmů. Ideální je, pokud mohou chodit na kroužky s některým z vašich dětí, popř. je podpořte, aby se zeptali spolužáků ve škole, co ve volném čase dělají a zda by nemohli na kroužky docházet s někým z nich. Pokud škola nějaké aktivity nabízí, je to určitě vhodným řešením. O pomoc se obraťte také na kontaktní osobu studenta. Je dobré se studenta hned po příjezdu zeptat, jaké zájmy má, mnohé z těch, které jsou popsány v přihlášce, bohužel nemusí být již v tu chvíli aktuální. Jednou z velmi dobrých aktivit jsou například taneční, jsou

českou specialitou, která se většině studentů líbí a dává jim příležitost seznámit se neformálně s dalšími vrstevníky. Přesto počítejte s tím, že student po pár lekcích na kroužek může přestat chodit, třeba u sportovního proto, že to je pro něj příliš namáhavé. Doma třeba hraje basketbal velmi často po škole se spolužáky, ale nemůže se srovnávat s těmi, kteří jej trénují několikrát týdně na profesionální úrovni. Určitě ale ocení vaši podporu a povzbuzování.

Komentář ze setkání host. rodin asijských studentů k tématu únava:

Thajští studenti nejsou zvyklí na velkou různorodost aktivit, vzhledem k tomu, že celý den tráví čas ve škole. Nejsou také příliš zvyklí trávit čas sami. Z počátku pobytu (první měsíc) je zcela běžné, že všichni studenti jsou unavení. Vstřebávají mnoho nových dojmů, vše je pro ně neobvyklé a není tedy překvapením, že mnohem více času prospí. To samé se může stát na začátku zimy, kdy si přivykají na chladné počasí, včetně většího chladu doma (průměrná venkovní teplota v Thajsku je kolem 35 °C). Postupně to ale samozřejmě není možné a je nutné se přizpůsobit...

Účinná strategie: Studenta do aktivit rodiny včleňujte, částečně si musí na nové životní podmínky přivyknout a nelze tedy zůstat uzavřený doma. Stejně tak může být ona „únava“ později pouhou výmluvou. Rozhodně si student musí v tomto ohledu postupně přivykat. Zkušenost je taková, že pokud svou „únavu“ překoná, z aktivit samotných má radost, stejně tak jako z drobných domácích prací.

Co se skrývá za úsměvem...

„Thajci se nemusí nutně smát něčemu, či někomu, ale přesto jejich úsměv leccos znamená. V Evropě se lidé smějí především proto, aby ukázali, že se baví, a proto může být úsměv v některých situacích nepřiměřený, či bezohledný. Smát se někomu, když se mu nedaří dosáhnout cíle, je vnímáno jako urážka. Na západě (v západní kultuře) se smějeme něčemu. V Thajsku je to přirozená součást života, součást etikety. Thajci se smějí po většinu svého života ... Užijte si ten úsměv!

Fabian Schröter, rok 1998/9 v Thajsku

Konkrétní upozornění pro všední den

Nekonfrontujte svého studenta ze začátku s příliš mnoho rozhodnutími. Starejte se raději více, než „méně“. Student by měl vycítit, že je Vámi akceptován, což mu dodá emocionální jistotu, kterou potřebuje, aby vystupoval sám za sebe.

Pomozte mu najít zvyklosti, při kterých se nenaučí jen řeč, ale i komunikační zvyklosti. Když mu budete schopni takto pomoci, bude pro něj umění, jak spolu vzájemně vycházet, jak si rozumět a jak se začlenit do naší společnosti, jednodušší.

Co může pomoci

Komunikace

☉ Požadovat konkrétní odpovědi

ANO a NE nejsou odpovědi! V mnoha asijských zemích znamená ANO jen to, že Vás protějšek akusticky slyšel. Nevyjadřuje to ještě žádný souhlas. Chcete-li si být opravdu jisti, že Vaše zpráva byla vzata na vědomí, nechte si odpověď a výsledek prosím zopakovat od studenta jeho slovy. Takže ne například „*Prosím tě zavírej dveře, když jdeš z pokoje*“ – „*Ano*“, ale „*Na čem jsme se dohodli, když odcházíš z pokoje?*“ – „*Zavřu vždy dveře.*“

☉ Vyvolat důvěru

Když chcete mluvit o choulostivějším tématu, zkuste předtím navodit příjemnou atmosféru. Zkuste neřešit problém přímo v dané situaci, počkejte na vhodnou příležitost, kdy se svým studentem můžete vše v klidu probrat. Často pomůže také, když si promluvíte mezi čtyřma očima a neřešíte problémy před celou rodinou.

☉ Co znamená důvěra a upřímnost ve Vaší rodině?

Student si rychle povšimne, že si Vaše děti užívají větší svobody než většina asijských mladistvých. Že tato svoboda spočívá na vzájemné důvěře a upřímnosti, a nese s sebou odpovědnost, není na první pohled jasné. Prosím vysvětlete mu, co se pod tímto pojmem ve Vaší rodině myslí. Například že je v pořádku, že si sám po škole dohodne schůzku s kamarády, když víte o tom, kde je a co dělá. Stanovte jasná pravidla: musí student své aktivity plánovat několik dní předem, nebo stačí, když to oznámí téhož dne?

☉ Etiketa

V Asii se považuje za dobré vychování, když se nabídky hned nepřijímají. Zdvořilost vyžaduje, že se vícekrát odmítne, než jídlo, pití nebo podobné nabídky přijmeme. Vysvětlete, jak je to ve Vaší rodině. Ptejte se raději v prvních týdnech více, jestli je student opravdu najeden.

☉ Stolování

Stolování se v Asii opět hodně liší od evropských zvyků. Srkání a mlaskání a podobné „zvuky jídla“ jsou dovoleny a někdy dokonce žádány. V některých zemích je velmi důležité řádně si sednout ke stolu (Japonsko), v jiných vůbec (Čína). Vysvětlete studentovi, jaké návyky platí při stolování u nás. Přehlédněte, když se ze začátku

jeho chování nezmění zcela – jde o léta cvičené zvyklosti, které jsou většinou podvědomé.

🕒 *Jasně návrhy*

V prvních týdnech nabízejte různé aktivity Vy. Neptejte se studenta, co by chtěl o víkendu dělat (mnohé to přetěžuje), místo toho něco naplánujte a oznamte mu, co se bude dělat, například neptat se: „*Nechceš si jít zaplavat?*“, nýbrž „*Ve tři jdeme na bazén, připrav si věci*“.

🕒 *Checklisty*

Asiaté jsou většinou zvyklí mít pevnou strukturu dne. Vyhovuje-li to i Vašemu studentovi, můžete s ním vyrobit „týdenní rozvrh hodin“, kde bude jasně napsáno, co, kdo a kdy dělá. Může mu to usnadnit zvyknout si na mnoho nových úkonů a lépe se tak ve Vaší rodině zažít.

🕒 *Dohodnout se na neverbálních signálech*

Je-li Vašemu studentovi zpočátku trapné říci třeba, jestli mu chutná jídlo, můžete se dohodnout na určitých signálech, například „palec nahoru“ – „palec dolů“.

🕒 *Pravidelné rodinné rozhovory*

Najděte si pravidelně chvíli času (např. v neděli večer) na to, abyste společně zhodnotili uběhlé dny. Co je dobré, co méně – z pohledu rodiny i studenta! Tyto rozhovory mohou studentovi pomoci verbalizovat věci, o kterých by sám mluvit nezačal. Zdůrazněte, že kritika je součástí diskuse a neznamená, že si daného člověka nebo jevů nevážíme.

🕒 *Naučte vést rozhovor*

Když si Vaše rodina třeba při jídle ráda povídá, zahrňte studenta do hovoru o obecných tématech (jídlo, počasí, ...). Asiaté raději mlčí, než aby se bavili o „nepodstatných“ věcech. Zvyknou si tak mimo jiné také na to, že se v evropských zemích obecně více povídá.

🕒 *Pravidelné vaření*

Nechte svého studenta pravidelně uvařit nějakou asijskou specialitu. Většina z nich je zvyklá jíst třikrát (nebo i vícekrát) denně teplá jídla a často se tak hůře sžijí s „chlebem a máslem“. Pro mnohé to bude také velký zážitek (takovéto činnosti bývají pod patronací rodičů). Tím větší radost nastane z toho, když se vše povede a i Vy

budete moci ochutnat něco nového. Máte tak jedinečnou příležitost přiučit se něco ze studentovy kultury.

„Občas vařím své hostitelské rodině. V říjnu jsem vařila prvně v životě. A nebylo to špatné. Moje rodiče to také potěšilo, a tak mi poslali čínskou kuchařku.“

Wang Ruoyi, China

Pravidelné volnočasové aktivity

Pomozte Vašemu studentovi s vyhledáním sportovního oddílu, kurzu malování, divadelního spolku apod., kde se může pravidelně zapojovat. Je důležité, by dokázal smysluplně využít volný čas, který u nás škola umožňuje. Studenti jsou zvyklí, že jejich dny zaplňuje vyučování a domácí úkoly, a tak mohou mít ze začátku problémy samostatně se rozhodovat, jak chtějí strávit svůj volný čas.

Tělesný kontakt

Tělesný kontakt s osobami druhého pohlaví je pro asijské studenty velmi nezvyklý, potažmo v některých společnostech tabu. Když studentku obejmeme sestra, je to v pořádku, ale když bude chtít matka obejmout studenta, může se cítit nesvůj. Je-li ve Vaší rodině zvykem, že náklonnost vyjadřujete dotykem, čiňte tak ze začátku pomalu a popovídejte si o tom s Vaším studentem.

Hygiena

Přesně ukažte studentovi, jak se používá sprcha ve vaší domácnosti, toaleta, jak se zachází se špinavým prádlem. Mnohým studentům je milejší, když takováto osobní témata řeší s členem rodiny stejného pohlaví. Promluvte si se svojí studentkou mezi čtyřma očima o měsíční hygieně, kam může vyhazovat vložky a tampóny.

Poznámka na závěr:

Komentář ze setkání host. rodin asijských studentů k tématu domácí mazlíčci:

V Thajsku obecně, ale speciálně v Bangkoku, odkud mnozí studenti pocházejí, nejsou na domácí zvířata lidé vůbec zvyklí. Doma obvykle žádné zvíře nemají a ve městech ani není příležitost se s nějakými potkat. Je pro ně tedy obvykle velkým překvapením, jaký máme vztah ke zvířatům my a jakým způsobem s nimi zacházíme. Může se stát, že student bude mile překvapen a rychle si je oblíbit, ale pravděpodobnější je, že si od nich bude spíše udržovat odstup. Není zvyklý na pach zvířat, jejich chlupy kolem sebe a už vůbec neví, jakým způsobem by si vztah ke zvířeti měl vytvořit.

Účinná strategie: *Je určitě důležité, aby student vaše zvířecí přátele toleroval, ale je lepší smířit se s tím, že si s nimi nebude hrát, ani chodit venčit psa, neboť je takové chování od jeho vlastních zvyků a tradic příliš vzdáleno. Zažili jsme ale již i asijské studenty, kteří navázali s psem v rodině velmi pěkný vztah.*

Nebojte se oslovit kontaktní osobu

Když Vám přijde všechno jako „čínská“ vesnice, nebo se budete divit, že je Váš student příliš mlčenlivý, spojte se se svoji kontaktní osobou. Ta je u asijských studentů možná ještě důležitější než normálně – vzpomeňte na vynášení konfliktů, přehazování problémů na třetí osobu. Když jí bude právě kontaktní osoba, je to mnohem lepší pro všechny strany. Kontaktní osoby jsou totiž školené, jak problémy se studenty řešit.

Ted' už zbývá jen popřát příjemný rok a mnoho hezkých mezikulturních zážitků!